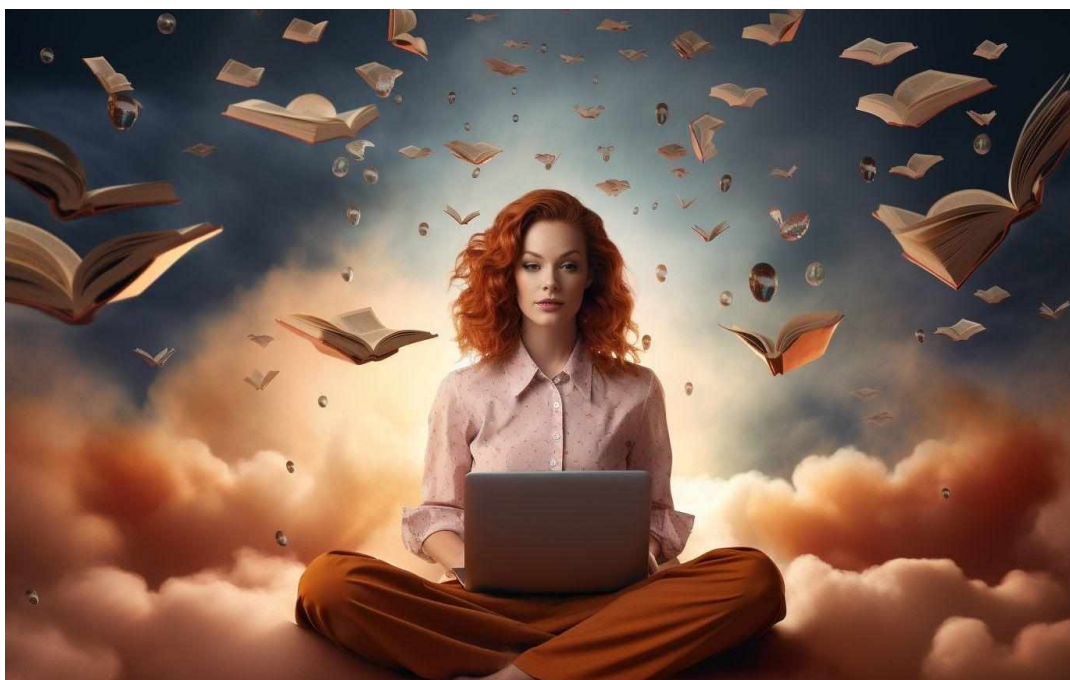

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ АЙДИН (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КАСТАМОНУ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАРСОВІЯ» (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛОМЖА, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2025

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09 жовтня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, М.М. Корман, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус, З.П. Шарлович. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2025. 458 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09 жовтня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №6 від 31.10.2025 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

Sharlovych Zoia

KSZTAŁCENIE USTAWICZNE – PODSTAWA ROZWOJU ZAWODOWEGO
WSZYSTKICH UCZESTNIKÓW PROCESU EDUKACYJNEGO SZKOŁY
WYŻSZEJ.....424

Шевченко В.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ СУРДОПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....426

Шилько Ю. А., Кіяшко Л. І.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ.....429

Шкабаріна М. А.

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНОГО
ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....430

Шпак М.М.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПЕДАГОГІВ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ ТА РЕСУРСИ.....432

Щегельська А.

СТІЙКІСТЬ І АДАПТАЦІЯ: ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ
В УКРАЇНІ.....434

Щербина К. Є.

СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ
МЕНЕДЖЕРІВ ДО КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....436

Yurchak L.A.

LANGUAGE AND CULTURAL BARRIERS AS A FACTOR IN THE
PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE
TEACHERS.....439

Якимець Л.В.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА ТА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....440

Ruslan Yakovyshyn

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI POLSKICH
SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH W PIERWSZEJ POŁOWIE XX
WIEKU.....443

Яковишина Т.В.

АРТПЕДАГОГІКА Й АРТТЕРАПІЯ У ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....447

Ярмолицька С. О., Коротюк З.М.

ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА В СУЧАСНІЙ
РЕАЛЬНОСТІ.....450

Ящишин І.В.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ, БЕЗПЕКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА.....455

3. Mansfield C. F., Beltman S., Broadley T., Weatherby-Fell N. Building resilience in teacher education: An evidenced informed framework. *Teaching and Teacher Education*. 2016. Vol. 54. P. 77–87. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.11.016>.
4. Muthanna A., Almahfali M., Haider A. The interaction of war impacts on education: Experiences of school teachers and leaders. *Education Sciences*. 2022. Vol. 12, No. 10. P. 719. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci12100719>.
5. Tsybuliak N., Suchikova Y., Shevchenko L., Popova A., Kovachev S., Hurenko O. Burnout dynamic among Ukrainian academic staff during the war. *Scientific Reports*. 2023. Vol. 13, No. 1. P. 17975. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-023-45212-1>.
6. Velykodna M., Mishaka N., Miroshnyk Z., Deputatov V. Primary education in wartime: How the Russian invasion affected Ukrainian teachers and the educational process in Kryvyi Rih. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2023. Vol. 15, No. 1. P. 285–309. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/697>.

Шпак М.М.

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
shpakmariia@gmail.com

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПЕДАГОГІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ ТА РЕСУРСИ

В умовах війни в Україні педагоги зіткнулися з новими проблемами організації та здійснення освітнього процесу, зокрема актуалізувалася потреба у визначенні пріоритетних заходів в освітньому процесі щодо формування безпечного освітнього простору, методів надання психологічної підтримки не лише учням, а й педагогам, а відтак особливо гостро постала необхідність збереження і відновлення емоційного благополуччя педагогів. Адже сучасний вчитель насамперед сам має бути в ресурсі, щоб ефективно здійснювати педагогічну діяльність, має уміти володіти собою в стресових ситуаціях. Для цього необхідно розвивати у педагога емоційний інтелект, що дасть змогу вчителю розуміти власні та чужі емоції, оволодіти навичками емоційної саморегуляції. Саме завдяки емоційному інтелекту в складних умовах сьогодення педагог зможе забезпечити власне емоційне благополуччя та створити психологічно безпечне освітнє середовище для усіх учасників освітнього процесу.

Проте у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої освіти не приділялося належної уваги формуванню емоційної компетентності у педагогів. Тривалий час пріоритетним завданням закладів освіти був переважно інтелектуальний розвиток здобувачів освіти і визначальним у професійному становленні педагога були його предметні знання. Однак через суспільні виклики, з якими ми зіткнулися на сучасному етапі, постала необхідність розвитку у педагогів емоційного інтелекту. До того ж, у Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти»,

затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року [2], серед переліку різних видів професійних компетентностей, якими має оволодіти сучасний вчитель, визначено також і психологічну, і емоційно-етичну, і здоров'язбережувальну компетентності та ін.

Водночас концепція Нової української школи, яка реалізується в закладах загальної середньої освіти, спрямувала педагогів у своїй професійній діяльності приділяти також особливу увагу емоційній сфері учнів. У концепції НУШ йдеться про те, що для розвитку ключових компетентностей, учні мають оволодіти й умінням конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, працювати в команді та налагоджувати ефективну взаємодію [1]. Таким чином, емоції, почуття, психоемоційний стан і учнів, і самого вчителя є настільки ж значущими, як і їхні знання.

Доведено, що емоційний інтелект є тим особистісним ресурсом, який забезпечує пізнавальну здатність людини розуміти емоції та управляти ними. Це, своєю чергою, сприяє психологічному благополуччю особистості та успішності соціальної взаємодії й спілкування. За результатами проведених нами емпіричних досліджень, у структурі емоційного інтелекту виокремлено когнітивний, емоційний, конативний та соціально-комунікативний компоненти [3]. Коротко охарактеризуємо їх.

Педагог має уміти насамперед правильно розпізнавати емоції за експресивними ознаками (мімікою, жестами, позою), тобто ідентифікувати те, яку саме емоцію переживає учень. Від цього значною мірою буде залежати виховний вплив, який він здійснюватиме на учня. Водночас педагог має добре розуміти власні емоції, як вони впливають на педагогічну діяльність та особисте життя. Емоційне самоусвідомлення дасть змогу розуміти причини, що викликали певну емоцію, та наслідки, до яких вона призведе.

Важливе значення мають також особливості емоційного реагування вчителя в стресових ситуаціях, особливо в умовах війни. Педагог з високим рівнем емоційного інтелекту виявляє емоційну стійкість, переживає здебільшого позитивні емоції, приймає відповідальність за власні емоції й не звинувачує інших у своїх проблемах. Він встановлює безпечні для свого психічного здоров'я межі спільної взаємодії з іншими людьми, а також позитивно ставиться до себе, учнів, колег та світу загалом.

Педагог має уміти володіти собою, зберігати емоційну рівновагу, щоб занепокоєння, тривога, страх чи гнів не заважали педагогічній діяльності. Володіти емоціями значить не пригнічувати або приховувати їх, а керувати ними у стресових ситуаціях. Для цього необхідно розвивати у педагогів навички емоційної саморегуляції. З метою гармонізації психоемоційного стану вчитель може використовувати різні засоби та ресурси: прогулянки на природі, відпочинок від професійних обов'язків і турботи про учнів, слухання музики, спілкування з рідними та колегами, фізичну активність, розминки, вживання улюбленого десерту, перегляд соціальних мереж тощо.

Розвиток емоційного інтелекту у вчителів забезпечує здатність застосовувати емоційні компетенції у спілкуванні та педагогічній взаємодії.

Педагоги з високим рівнем емоційного інтелекту виявляють емпатію – уміння поставити себе на місце іншої людини і розуміти її емоції та почуття, відчувати її емоційний стан. Такі педагоги здатні співпереживати, можуть ефективно спілкуватися з учнями і батьками, налагоджувати успішну співпрацю в команді колег, конструктивно розв'язувати педагогічні конфлікти з учасниками освітнього процесу.

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є важливою умовою підтримки емоційного благополуччя педагога. Він забезпечує емоційне самопізнання, здатність вчителя здійснювати емоційний самоконтроль, виявляти стресостійкість в складних умовах сьогодення. Звісно, що для психологічної підтримки вчителя важливо, щоб у кожному закладі освіти функціонувала психологічна служба та працював практичний психолог, який буде надавати психологічну допомогу усім учасникам освітнього процесу.

Література

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 17.09.2025)
2. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» / Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 року. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 15.09.2025)
3. Шпак М. М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 372 с.

Щегельська А.

викладач української мови і літератури
закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»
anna.chekrygina@gmail.com
alla20041973@gmail.com

СТІЙКІСТЬ І АДАПТАЦІЯ: ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Реалії сьогодення заповнюють життя українського суспільства неочікуваними і складними викликами, які спричинила війна з росією.

Навчання дітей в умовах воєнного стану забезпечується ціною надлюдських фізичних, психічних, трудових зусиль педагогів, здобувачів освіти, їх батьків та усіх тих, хто убезпечує освітнє середовище. Учитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість [2].

В умовах воєнного стану, коли стабільність освіти порушена, роль викладача української мови та літератури стає особливо важливою. Він не лише